

Årsrapport 2023

Stockholms Hamn AB

Rapport från
stadsrevisionen

Dnr: RVK 2024/52

Den kommunala revisionen är kommunfullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholms stad granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt kommunfullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna, lekmannarevisorerna och revisionskontoret (de sakkunniga biträdena).

I årsrapporter för nämnder och bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras löpande.

All rapportering finns på stadsrevisionens hemsida, start.stockholm/revision. Det går även att prenumerera på Stadsrevisionens informationsbrev genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till revision.rvk@stockholm.se.

Till

Stockholms Hamn AB

Årsrapport 2023

Lekmannarevisorn har avslutat revisionen av Stockholm Hamn AB:s verksamhet under 2023.

Härmed överlämnas bifogad årsrapport till Stockholm Hamn AB:s styrelse för yttrande senast den 28 juni 2024. Av yttrandet bör det framgå vilka åtgärder som bolaget avser att vidta gällande revisionens rekommendationer.

Mia Sydow Mölleby
Lekmannarevisor

Sammanfattning

Årligen prövar revisionen om verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna styrningen och kontrollen varit tillräcklig.

Verksamhet och ekonomi

Det verksamhetsmässiga resultatet för Stockholms Hamn AB bedöms, utifrån genomförd granskning, som i allt väsentligt tillfredsställande. Det ekonomiska resultatet bedöms som delvis tillfredsställande.

Bedömningen grundar sig på om resultatet är förenligt med kommunfullmäktiges mål för verksamheten, bolagsordning och ägardirektiv samt om lagstiftning och andra föreskrifter efterlevts.

Bolagets ekonomiska resultat uppgår till -96 mnkr, vilket är 71 mnkr lägre än fullmäktiges resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar 10 procent av omsättningen. Bolaget har påverkats av både konjunkturen och det rådande säkerhetspolitiska läget. De lägre intäkterna från hamnavgifter har inte kunnat mötas av motsvarande kostnadsminskningar.

Intern kontroll

Den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara delvis tillräcklig. Arbete kvarstår med att utveckla styrelsens styrning och uppföljning av kaj- och markanläggningar och årets granskningar har även visat på utvecklingsområden bland annat gällande efterlevnad av NIS-direktivet. En granskning av bolagets arbete med att minska risken för oegentligheter och förtroendeskadligt agerande visar att bolaget bedriver ett systematiskt och förebyggande arbete. Vissa delar behöver dock tydliggöras i styrande dokument.

Uppföljning av tidigare års granskningar

Bolaget har delvis vidtagit åtgärder utifrån revisionens rekommendationer i tidigare års granskningar. Väsentligaste rekommendationerna som återstår att genomföra rör bolagets underhåll av kaj- och markanläggningar.

Innehåll

1. Årets granskning	1
2. Verksamhet och ekonomi	2
2.1 Verksamhetsmässigt resultat.....	2
2.2 Ekonomiskt resultat.....	4
2.2.1 <i>Finansiellt resultat</i>	4
2.2.2 <i>Investeringar</i>	6
3. Intern kontroll	7
4. Fördjupade granskningar.....	9
4.1 Systematiskt informationssäkerhetsarbete och efterlevnad av NIS-direktivet.....	9
4.2 Förebyggande arbete mot oegentligheter.....	11
5. Uppföljning av tidigare års granskning	14
Bilaga 1 – Uppföljning av lämnade rekommendationer	15
Bilaga 2 – Bedömningskriterier	17

1. Årets granskning

Årligen prövar lekmannarevisorn om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Revisionen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, andra tillämpliga lagar, reglementet för stadsrevisionen, god revisionsordning i kommunal verksamhet och utifrån bolagsordning samt fastställda ägardirektiv. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning av bolagets verksamhet. Kriterier för bedömning redovisas i bilaga 2.

I rapporten redovisas resultat och bedömningar utifrån revisionsårets granskningar. En uppföljning av hur bolaget har åtgärdat rekommendationer i tidigare års granskning redovisas översiktligt i rapporten och mer detaljerat i bilaga 1.

Lekmannarevisor för bolaget är Mia Sydow Mölleby och suppleant är Carsten Friberg. Årligen träffar lekmannarevisorn bolagets styrelse för en dialog om årets granskningar och bedömningar.

I granskningen har lekmannarevisorn biträtts av stadens revisionskontor. Granskningen har genomförts av granskningsansvarig Annika Morawetz med flera vid revisionskontoret. Parallellt med lekmannarevisionen har revision utförts enligt aktiebolagslagen 10 kap. under ledning av auktoriserad revisor Mikael Sjölander vid EY AB.

Lekmannarevisorn granskar om bolaget sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Räkenskaperna granskas av den auktoriserade revisorn. Bolagets interna kontroll granskas både av lekmannarevisorn och av den auktoriserade revisorn. Under granskningsåret har planering, information och samverkan skett mellan lekmannarevisorn och den auktoriserade revisorn.

Årsrapporten har faktakontrollerats av bolaget.

2. Verksamhet och ekonomi

I detta avsnitt görs en bedömning av om bolagets resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål, ägardirektiv och bolagsordning samt om bolaget följt de beslut, riktlinjer, lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för bolaget. Vidare redovisas om bolaget har genomfört sitt uppdrag med tillgängliga resurser.

2.1 Verksamhetsmässigt resultat

Bolaget bedöms i allt väsentligt ha uppnått det verksamhetsmässiga resultatet. Bedömningen grundar sig på granskning av bolagets redovisning och på de granskningar som revisionskontoret genomfört under året. Bolaget har under året påverkats både ekonomiskt och verksamhetsmässigt av konjunkturen och de effekter det rådande säkerhetspolitiska läget haft på sjötrafiken och bolagets kunder.

Bolaget har avrapporterat resultatet av beslutade mål och ägardirektiv. Bolaget har formulerat aktiviteter och vissa fall indikatorer till ägardirektiven samt kopplat ägardirektiven till fullmäktiges olika verksamhetsmål. Redovisningen ger rimliga förutsättningar för att bedöma måluppfyllelse.

Bolaget redovisar att det bidrar till att uppnå kommunfullmäktiges tre inriktningsmål. Bolaget bedömer vidare att 12 av kommunfullmäktiges 13 verksamhetsmål, som berör bolaget, har uppnåtts. Revisionskontorets granskning visar att det finns grund för bolagets målbedömning.

Över en flerårsperiod har bolaget haft en hög måluppfyllelse av inriktnings- och verksamhetsmålen. Enligt bolagets bedömning uppnås verksamhetsmålet ”Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd” endast delvis under året. Utfallet innebär en försämring i jämförelse med föregående år då samtliga verksamhetsmål uppnåddes enligt bolagets bedömning. Anledningen till försämringen är till stor del relaterat till omvärldsläget. Fullmäktiges resultatkrav uppfylls inte då bolagets ekonomiska resultat avviker väsentligt från målnivån med anledning av minskade intäkter från hamnavgifter. Bolagets egna målnivåer för rörelsemarginal, hyresintäkter och antal färjepassagerare uppnås endast delvis och bolagets årsmål för omsättning i Stockholm Norvik Hamn uppnås inte. Verksamhetsmålet påverkas även av att investeringsbudgeten överskridits under året, se vidare avsnitt 2,2.

Bolaget har genomfört en rad aktiviteter kopplade till bolagets klimatrelaterade ägardirektiv samt till verksamhetsmålet ”Stockholm ska bli klimatpositivt genom minskade utsläpp och

ökad koldioxidlagring”. Bland annat åtgärder för att minska koldioxidutsläpp, öka återvinning av avfall och energieffektivisera verksamheten. Det egna årsmålet för ökad egenproduktion av el och värme baserad på solenergi nås dock inte för året. Anledningen är huvudsakligen att det har varit produktionsstörningar i befintliga anläggningar. Målet att öka produktionen av el från solcellsanläggningar med 50 procent från 2023 till 2026 kvarstår.

Revisionskontoret har översiktligt följt upp hur bolaget arbetar med fullmäktiges ägardirektiv. Utifrån ägardirektivet om att fortsätta verka för att avlasta vägnätet från transporter har bolaget bland annat arbetat med att skapa integrerade transporter med sjötrafik och järnväg vid Stockholm Norvik Hamn. Ägardirektivet knyter an till verksamhetsmålet ”Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar”. Förväntade volymer för järnvägstransporterna har inte uppnåtts bland annat med anledning av att en operatör pausat järnvägstrafiken från Oslo, men bolaget uppger att dialogen fortgår med operatörerna. Som en del i arbetet med verksamhetsmålet och ägardirektivet har bolaget även satt årsmål för att öka totala godsvolymer i Norvik. Årsmålet nås dock inte med anledning av import- och exportutvecklingen i Sverige. Revisionskontoret bedömer att bolaget arbetat med ägardirektivet. Utfallet påverkas dock av externa faktorer.

Bolagets arbete med de två ägardirektiven som avser implementeringen av stadens kajstrategi bidrar även till flera av fullmäktiges verksamhetsmål. Bland annat de tre målen gällande biologisk mångfald, ökad framkomlighet och minskade utsläpp samt möjligheter till eget jobb. Bolaget har inom arbetet med att implementera strategin fört dialog med externa intressenter för etableringar och deltagande i utveckling av stadens kajer exempelvis gällande projekt vid Strandvägskajen och Södermälstrand. Vid Södermälstrand, som utsetts till pilotprojekt inom ramen för kajstrategin, har bland annat en kajbalkong invigts i syfte att göra kajen attraktivare att vistas på och samtidigt bidra till hållbarhet och biologisk mångfald då den är en plats för lekande fiskarter. Röjning och rensning har även gjorts längst kajen och konst- och ljusinstallationer har gjorts. Revisionskontoret bedömer att bolaget arbetat i enlighet med ägardirektivet under året.

Revisionskontorets granskning visar att det finns grund för bolagets målbedömning.

2.2 Ekonomiskt resultat

Bolaget bedöms ha bedrivit verksamheten på ett från ekonomisk synpunkt delvis tillfredsställande sätt. Lägre intäkter från hamnavgifter än förväntat har inte kunnat mötas av motsvarande kostnadsminskningar.

2.2.1 Finansiellt resultat

Revisionskontoret har granskat tertialrapporter och bokslut med inriktning på bolagets prognoser och resultat efter finansnetto samt investeringsutfall.

Bolaget redovisar följande utfall och avvikelser för år 2023:

Resultaträkning (mnkr)	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse 2023	Avvikelse 2023, %	Utfall 2022
Intäkter	729	808	-79	-10%	772
Varav hamnavgifter	414	505	-91	-18%	423
Varav hantering av gods	36	40	-4	-9%	41
Varav hyror/arrenden	184	185	-1	-1%	171
Varav servicetjänster och övriga intäkter	95	84	13	14%	78
Varav vinst från försäljning	0	0	0	0	59
Kostnader	-730	-741	-11	-2%	-1713
Varav av- och nedskrivningar	-212	-216	-4	-2%	-1220
Finansnetto	-95	-92	3	4%	-44
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	-96	-25	-71	-284%	-985
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt samt exklusive jämförelsestörande poster	-96	-25	-71	-284%	-44

Balansomslutning (koncernen): 6 004 mnkr

Stockholms Hamn AB:s resultat före bokslutsdispositioner och skatt uppgår till -96 mnkr, vilket är 71 mnkr lägre än fullmäktiges resultatkrav. Avvikelsen mellan fullmäktiges resultatkrav och utfall

motsvarar 9,7 procent av omsättningen. Avvikelsen beror i huvudsak på att gods- och passagerartrafiken inte återhämtat sig som förväntat vilket inneburit lägre intäkter från hamnavgifter än budgeterat.

Verksamhetens intäkter uppgår till 729 mnkr, vilket är 79 mnkr (10 procent) lägre än budget. Intäkter från hamnavgifter understiger budgeten med 91 mnkr, som ett resultat av att förväntade volymer av passagerartrafik, gods och kryssningsanlöp inte nåtts. Färjerederier och godstrafiken har i högre grad än förutsett påverkats av konjunkturen och ökade kostnader. Kryssningssegmentet har påverkats av det säkerhetspolitiska läget. Intäkter från service-tjänster och övriga intäkter överstiger budget med 18 mnkr med anledning av avgiftsökningar.

Verksamhetens kostnader exklusive ned- och avskrivningar samt finansiella poster, uppgår till 518 mnkr, vilket är 8 mnkr (1 procent) lägre än budget. Avvikelsen beror på lägre personalkostnader och underhållskostnader än budgeterat. Personalkostnader understiger budget med 7 mnkr med anledning av att nyrekryteringar senarelagts. Underhållskostnaderna understiger budget med 7 mnkr, huvudsakligen beroende på att ett planerat underhåll på fastigheter istället tagits som investering i samband med en hyresgäst Anpassning. Driftskostnader överstiger budget med 6 mnkr beroende på indexuppräknningar hos bolagets leverantörer av snöröjning och bogserbåtstjänster samt i markarrendet.

Årets resultat innebär en försämring jämfört med föregående år, då resultatet rensat för jämförelsestörande poster uppgick till -44 mnkr. Föregående års resultat innehöll jämförelsestörande poster för nedskrivning av hamnen i Norvik på -1 000 mnkr samt reavinster på 59 mnkr från försäljning av fastigheter. Bolaget kompenseras med ett aktieägartillskott för nedskrivningen utifrån fullmäktigebeslut och ses därför inte som resultatpåverkande i jämförelse mot budget. Jämfört med 2022 har verksamhetens rörelseintäkter ökat med 16 mnkr (2 procent), vilket framförallt hänförs till ökade intäkter från hyror och servicetjänster. Verksamhetens kostnader exkl. avskrivningar och finansiella poster har ökat med 24 mnkr (5 procent), framförallt beroende på ökade driftskostnader efter indexuppräknarna. Den enskilt största avvikelsen ligger dock i räntenettot som är 52 mnkr (119 procent) högre än 2022 med anledning av det högre ränteläget.

Bolaget har förklarat avvikelserna på ett tillfredsställande sätt. Prognosavvikelsen för ekonomiskt resultat var 4 procent mellan tertial två och årsrapportering. Framförallt är det intäktssidan som varit svårprognostiserad.

2.2.2 Investeringar

Investeringsverksamhet (mnkr)	Utfall 2023	Budget 2023	Budget-avvikelse 2023	Budget-avvikelse 2022
Investeringar	241	200	41 (21%)	-96 (27%)

Bolagets utfall för investeringsverksamheten avviker med 41 mnkr (21 procent) i förhållande till budget. En något större avvikelse prognostiserades vid tertialrapportering två, då utfallet förväntades bli 245 mnkr. Enligt bolagets redovisning beror avvikelsen i årets utfall huvudsakligen på att en hyresgäst Anpassning gjorts i en fastighet, vilken väntas öka lönsamheten i fastighetsuthyrningen.

Bolaget har förklarat avvikelserna på ett tillfredsställande sätt.

3. Intern kontroll

I detta avsnitt görs en bedömning av hur bolaget tar ansvar för att det finns en intern kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad.

Den samlade bedömningen är att bolagets styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten har varit delvis tillräcklig. Bedömningen grundas på att det kvarstår arbete med att utveckla styrelsens styrning och uppföljning av underhåll av kaj- och markanläggningar samt att årets granskningar visat på vissa utvecklingsområden bland annat gällande efterlevnad av NIS-direktivet¹.

Revisionskontorets granskning 2022 visade att styrelsens styrning och uppföljning av bolagets underhåll av kaj- och markanläggningar behöver utvecklas. Bolaget äger anläggningstillgångar av betydande värden och förvaltningen av anläggningarna är viktigt för både för bolagets kärnuppdrag och för ekonomin. Revisionskontoret ser positivt på det arbete bolaget har genomfört under året med att utveckla tillgångsförvaltningen, bland annat genom att övergripande policy, riktlinjer och strukturer för arbetet har tagits fram.

Fortfarande återstår dock arbete med att bland annat säkerställa att samtliga underhållsplaner visar anläggningarnas kostnadsberäknade underhållsbehov på kort och lång sikt, se vidare avsnitt 5 och bilaga 1. Revisionskontoret noterar även att underhållets status eller utfall i förhållande till underhållsbudget inte redovisas i bolagets tertial- och årsrapportering. Information som vara relevant för i ett kommunalt drivet bolag med stora materiella anläggningstillgångar.

Förändrade förutsättningar som bolaget endast delvis rör över ställer högre krav på bolaget ekonomistyrning än tidigare. Bolagets intäkter har påverkats negativt av omvärldsfaktorer, men även av minskat fastighetsbestånd sedan år 2020. Därutöver har finansnetto och avskrivningar ökat markant med anledning av stora investeringar. Detta har inneburit negativa resultat sedan år 2020 och det påverkar även bolagets långsiktiga möjlighet till lönsamhet. År 2020-2021 arbetade bolaget efter ett åtgärdsprogram där återhämtning av sjötrafiken, nya affärer och en ökad självfinansieringsgrad förväntades bidra till budget i balans 2024. Under 2023 reviderades tidigare prognoser och i treårsplan 2024-2026 förväntas negativa resultat för hela prognosperioden. Huvudsakligen beror detta på sämre intäktsutveckling, men även med anledning av det högre kostnadsläget. Under hösten 2023 har ledningen tagit fram analys och strategi med målet att nå ekonomi i balans år 2027. I

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/1148. The Directive on security of network and information systems.

strategin pekats ansvar och tidplan ut samt listas en rad pågående, möjliga och mer långsiktiga åtgärder på såväl intäkts- och kostnads-sidan. Flera av åtgärderna har påbörjats eller genomförts under 2023 och inför 2024 har även en mer detaljerad åtgärdsplan med förväntad ekonomisk effekt av åtgärderna tagits fram.

Bolaget har en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter för att stödja verksamheten och att förhindra avsiktliga och oavsiktliga fel. Årets granskning visar dock att bolaget i styrande dokument behöver tydliggöra ledningens hållning gällande oegentligheter och förtroendeskadligt beteende samt hur medarbetare ska agera vid misstanke om oegentligheter. Under året har revisionskontoret även granskat bolagets systematiska informations-säkerhetsarbete och efterlevnad av NIS-direktivet. Granskningen visar att bolaget behöver fastställa en övergripande kontinuitetsplan som beskriver bolagets arbete för att säkerställa och upprätthålla kontinuitet i verksamheten, se vidare avsnitt 4.

Arbetet med den interna kontrollen är en integrerad del i styrning och uppföljning. Systematiskt ordnade kontroller finns i organisation, system, processer och rutiner. Bolaget genomför årliga analyser som fångar upp väsentliga risker samt hur de ska hanteras för att verksamhetens mål ska uppnås. Bolaget har sedan föregående år utvecklat internkontrollplanen så att den omfattar fler prioriterade risker än tidigare och fastställt åtgärder för att hantera riskerna. Kontroller enligt den interna kontrollplanen följs upp systematiskt och fortlöpande. De avvikelser som påträffats har dokumenterats och åtgärder har föreslagits.

4. Fördjupade granskningar

4.1 Systematiskt informationssäkerhetsarbete och efterlevnad av NIS-direktivet

En granskning har genomförts i syfte att bedöma om styrelsen bedriver ett informationssäkerhetsarbete i enlighet med de bestämmelser som framgår av NIS-direktivet, lagstiftning och stadens riktlinjer.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning är att bolaget bör utveckla sitt informationssäkerhetsarbete genom att fastställa en övergripande kontinuitetsplan som beskriver bolagets arbete för att säkerställa och upprätthålla kontinuitet i verksamheten.

NIS-direktivet ställer krav på säkerhet i nätverk och informationssystem för leverantörer av samhällsviktiga tjänster, varav transportsektorn är en. Syftet med NIS-direktivet är att uppnå en hög gemensam säkerhetsnivå i hela EU. I Sverige regleras NIS-direktivet genom lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster. I korthet innebär lagstiftningen krav på systematiskt informationssäkerhetsarbete och incidentrapportering för verksamheter som ansvarar för tjänster som är av avgörande betydelse för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner. EU har nyligen antagit det så kallade NIS2-direktivet som skärper de tidigare kraven i NIS-direktivet och bland annat vad gäller ledningens ansvar i informationssäkerhetsarbetet.

Det är bolagsstyrelsen som är ägare av den information som hanteras inom den egna verksamheten och ska således ansvara för att det bedrivs ett effektivt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete i enlighet med rådande bestämmelser.

Lagstiftningen fastslår att informationssäkerhetsarbete ska bedrivas systematiskt och ha sin utgångspunkt i regelbundna riskanalyser. Fullmäktiges säkerhetsprogram anger hur arbetet ska bedrivas i staden och fullmäktige har även antagit riktlinjer med tillhörande tillämpningsanvisningar. Staden har upprättat ett ledningssystem för informationssäkerhet och enligt riktlinjerna ska detta brytas ned i lokala anvisningar som specificerar hur bolag och nämnder arbetar med informationssäkerhet.

Bolaget har antagit en lokal anvisning för informationssäkerhet i enlighet med stadens riktlinjer. Anvisningen beskriver hur arbetet är organiserat inom bolaget och vilka roller och ansvarsområden som finns inrättade. Till anvisningen hör även en handlingsplan över återkommande aktiviteter och kontroller som ska genomföras årligen. Informationssäkerhetsansvarig föredrar och återkopplar

arbetet regelbundet till bolagsledningen vid ledningens genomgång. Från och med 2023 lämnas en rapportering av arbetet till styrelsen i samband med årsbokslutet.

Bolaget har identifierat de delar av verksamheten som är samhällsviktiga och omfattas av NIS-direktivet. Informationstillgångar har identifierats och klassats och beroenden till andra system, tjänster, nätverk och leverantörer har kartlagts.

Bolagets informationssäkerhetsarbete utgår från regelbundna riskanalyser. För de delar av verksamheten som omfattas av NIS-direktivet genomförs särskilda riskanalyser minst en gång per år. Åtgärdsplaner upprättas direkt och följs upp regelbundet.

Hantering av incidenter är en central del av det systematiska informationssäkerhetsarbetet. Bolaget har upprättat rutiner för rapportering och hantering av incidenter, inklusive NIS-incidenter. Rutinerna återfinns i den lokala anvisningen och finns även tillgängliga fysiskt. Uppföljning av inträffade incidenter sker regelbundet. Återkoppling kring inträffade incidenter lämnas till bolagsledningen löpande när incidenter inträffar. Enligt intervjuer har inte några NIS-incidenter hittills inträffat.

Kontinuitetsarbete är viktigt för att säkerställa att en verksamhet kan upprätthålla samhällsservice till medborgare, näringsliv och besökare på en normal nivå när incidenter och oplanerade händelser inträffar. De åtgärder som vidtas för att förebygga och minimera verkningar av incidenter ska syfta till att säkerställa kontinuiteten i verksamheten. Kontinuitetsarbete knyter ofta an till verksamhetens arbete med risk- och sårbarhetsanalyser. Systematiskt informationssäkerhetsarbete ställer krav på kontinuitetsarbete för informationstillgångar och system som används i verksamheten. Enligt stadens riktlinjer ska det finnas ett tydligt beskrivet kontinuitetsarbete för informationstillgångar.

För verksamheter som omfattas av NIS-direktivet ställs ytterligare krav på hur kontinuitet ska upprätthållas i leveransen av den samhällsviktiga tjänsten.

Bolaget har beslutat om en katastrofplan för IT som beskriver hur bolaget ska arbeta för att upprätthålla kontinuitet i verksamheten i händelse av en kris. Katastrofplanen innehåller bland annat manuella rutiner, uppgifter om roller och ansvarsfördelning, rutiner för incidentrapportering och -hantering. Katastrofplanen är klassad som känslig och är sekretessmarkerad. Övning av katastrofplanen sker regelbundet.

Hantering av kriser och katastrofhändelser kan vara en del av kontinuitetsarbetet, men kontinuitetsarbete avser inte enbart sådana

händelser. Även mindre allvarliga incidenter kan leda till avbrott och störningar i verksamheten och ställer således krav på att det finns en given plan för hur kontinuiteten ska säkerställas och upprätthållas. Det är därmed viktigt att en analys avseende behovet av kontinuitetsplaner görs ur ett bredare perspektiv och inte endast i relation till hanteringen av kriser och katastrofer. Revisionskontoret anser därför att kris- och katastrofplaner bör skiljas från verksamhetens övriga kontinuitetsarbete.

Bolaget rekommenderas att:

- Fastställa en övergripande kontinuitetsplan som beskriver bolagets arbete för att säkerställa och upprätthålla kontinuitet i verksamheten.

4.2 Förebyggande arbete mot oegentligheter

En granskning har genomförts av bolagets förebyggande arbete för att minska risken för oegentligheter och förtroendeskadligt agerande, med särskild fokus på risken för vänskapskorruption, mutor och jäv. Revisionskontorets granskning har syftat till att bedöma den interna kontrollstrukturen inom granskat område, inte att upptäcka eventuella oegentligheter.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning är att bolaget i huvudsak bedriver ett systematiskt arbete med att förebygga oegentligheter och förtroendeskadlig beteende. Förbättringsområden är att i styrande dokument tydliggöra ledningens hållning gällande oegentligheter och förtroendeskadligt beteende samt hur medarbetare ska agera vid misstanke om oegentligheter.

I granskningen framkommer att det finns styrning, strukturer och värderingar i bolaget som gynnar en god kontrollmiljö. Bolaget tillämpar stadens riktlinjer för om mutor och representation. Det finns även andra riktlinjer inom bolaget som främjar kontrollmiljön såsom riktlinjer för motverkan av alkohol och droger samt uppförandekod för leverantörer för områdena korruption, miljö, arbetsrätt och mänskliga rättigheter.

Granskningen visar att bolaget har rutiner och kontroller för att förebygga, upptäcka och förhindra oegentligheter och förtroendeskadlig beteende. Exempelvis genom kontroll av lönelistor och bisysslor, dualitet vid attestering samt kontroller av medarbetares sidoengagemang via Bolagsverket. Bolagets centrala inköpsorganisation hanterar vidare bolagets upphandlingar, vilket minskar risken för olämpliga leverantörsförhållanden. Regelverk, rutiner och kontroller finns för användning, utlåning och tankning av bolagets 33 personbilar samt kontroller för tankning av den diesel som finns

i Kapellskärs hamn. Rutin finns för inventering av tillgångar över ett halvt prisbasbelopp. Det finns däremot ingen rutin att hålla inventarielistor över tillgångar under denna beloppsgräns, undantaget it-inventarier. Ur ett oegentlighetsperspektiv ser revisionskontoret att det kan finnas behov av att införa kontroller av att även inköp av mindre värde inte nyttas för personligt bruk eller saknas vid bolaget.

Det finns kontroller och rutiner för att förebygga risk för rekrytering på fel grunder eller av personer med olämplig bakgrund. Bolaget tillämpar stadens process för kompetensbaserad rekrytering. För anställningar vid bolagets centrala funktioner och ledande befattningar används serviceförvaltningens rekryteringsstöd och för anställningar av operativ personal till bolagets hamnar bistår bolagets egen HR-enhet. Vid alla tillsvidareanställningar genomförs bakgrundskontroller med hjälp av en extern konsult. Bakgrundskontroller görs inte på timanställda. Vid Kapellskärs hamn, som intervjuats i granskningen, har ett femtontal personer någon gång under 2023 arbetat som timanställda i varierande omfattning. Revisionskontoret anser att bolaget bör överväga att göra bakgrundskontroller även på timanställda.

För befattningar som deltar i bolagets säkerhetskänsliga verksamhet och/eller tar del av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter placeras dessa utifrån säkerhetsskyddslagen (2018:585) i säkerhetsklass. Det görs löpande stickprovsvisa alkohol och drogtester på samtliga anställda i bolaget inom både operativa och stödjande processer, inklusive timanställda. I Kapellskärs hamn tillämpas en lönetrappa i tre steg och lönerevisioner följer fackligt förhandlade lokala löneavtal. Det sker även facklig avstämning vid schemalaggningen och arbetsrotation tillämpas. Då hamnen är en av vägarna in i landet finns det alltid en risk att personal kan agera som insiders. Bolagets tre hamnar har löpande kontakter med varandra och även kontinuerliga möten med tull och polis. Revisionskontoret bedömer att kontrollerna sammantaget reducerar riskerna för att det finns möjligheter eller incitament hos anställda att agera oegentligt eller förtroendeskadande.

På bolagets intranät finns information om korrupcion och mutor samt exempel på olika etiska dilemman. Information om mutor och jäv hålls en gång om året vid gemensamt informationstillfälle riktat till samtliga medarbetare. Det finns dock inga obligatoriska informationstillfällen i årshjul för APT eller liknande.

Revisionskontoret noterar att informationen till medarbetare i stor utsträckning består av lag och praxis på området samt av stadens riktlinjer. I vägledningar inom området, såsom Kod mot korrupcion

i näringslivet, anses ledningen ställningstagande vara av stor betydelse för att skapa en kultur som motverkar oegentligheter och förtroendeskadligt beteende. I bolagets egna styrande dokument och verksamhetspolicy finns idag inga tydliga ställningstaganden om hur ledningen förhåller sig gällande korrruption, jäv och intressekonflikter. Revisionskontoret bedömer att ett sådant ställningstagande kan vara till nytta i den interna kommunikationen med medarbetare för att ge vägledning och förmedla vad som är önskvärt handlande.

I slutet av 2022 publicerades olika case på bolagets intranät där samtliga medarbetare fick ta ställning i olika dilemman gällande representation, gåvor, mutor och jäv. Svaren och statistiken sammanställdes och lades ut på intranätet. Under 2023 har ingen strukturerad uppföljning genomförts av om chefer hållit i utbildning/information eller om medarbetarnas kunskap kring ämnet.

Det finns inga skriftliga rutiner för hur medarbetare ska agera vid misstanke om oegentligheter. Allvarliga missförhållanden kan anmälas till stadens visselblåsarfunktion. Vid intervjuer framkommer att hållningen i bolaget är att medarbetare ska ta eventuella missförhållanden till diskussion med närmsta chef eller närmsta chef över denna. Revisionen anser att det bör framgå av bolagets styrdokument hur personalen ska agera vid misstanke om oegentligheter och vilka rapporteringskanaler som ska användas.

Bolaget rekommenderas att:

- Besluta om styrdokument som visar ledningens hållning kring oegentligheter, förtroendeskadlig beteende och jäv.
- Besluta om styrdokument som visar hur överträdelser eller misstankar om överträdelser ska hanteras och rapporteras.

5. Uppföljning av tidigare års granskning

Tidigare års granskning har utmynnat i ett antal rekommendationer. Revisionen gör årligen uppföljningar för att bedöma om bolaget har vidtagit åtgärder utifrån tidigare lämnade rekommendationer. Rekommendationer som följts upp under 2023 redovisas i bilaga 1.

Uppföljning visar att bolaget delvis har vidtagit åtgärder utifrån revisionens rekommendationer. De väsentligaste rekommendationerna som återstår att genomföra rör bolagets underhåll av materiella anläggningstillgångar. Bland annat behöver bolaget säkerställa att det finns underhållsplaner för samtliga kaj- och markanläggningar som visar underhållsbehoven över minst en tioårsperiod. Det behöver även säkerställas att bolagets systemverktyg möjliggör en tillräcklig analys och uppföljning av anläggningarnas underhåll. Den policy för tillgångsförvaltning som tagits fram bör vidare beslutas av styrelsen då det är ett strategiskt viktigt dokument för bolagets förvaltning.

Bilaga 1 – Uppföljning av lämnade rekommendationer

Grundläggande och fördjupad granskning

Årsrapport	Rekommendation	Åtgärder vidtagits (Ja/delvis/nej)	Kommentar
År 2021	<p>Dataskyddsförordningen</p> <p>Bolaget rekommenderas att utveckla styrningen och uppföljningen av arbetet med att efterleva dataskyddsförordningen, såsom dataskyddsombudets oberoende samt konsekvensbedömningar. Rekommendationen bedöms som åtgärdad.</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa ett systematiskt och regelbundet arbete med inventering av personuppgiftsbehandlingar för att hålla registerförteckningen uppdaterad och aktuell. Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad.</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa att samtliga informationstillgångar informationssäkerhetsklassificeras efter behov och som minst årligen. Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad.</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa att det finns tillräcklig kunskap och kompetens gällande hantering av personuppgifter hos samtliga medarbetare. Rekommendationen bedöms som åtgärdad.</p>	Delvis	<p>Under 2022 inledde bolaget ett utvecklingsarbete både sett till informationssäkerhet och dataskydd. Bland annat infördes en lokal tillämpningsanvisning för informationssäkerhet. Dataskyddsombudet har även blivit mindre operativt. Av dataskyddsombudets granskning 2023 framgår att bolaget har identifierat informationsbehandlingar som bör konsekvensbedömmas och samtliga högriskbehandlingar har konsekvensbedömts.</p> <p>Dataskyddsombudet bedömer i sin granskning 2023 att registerförteckningen är fullständig. Rutiner för inventering finns, men det saknas utpekade personer som ansvarar för uppdateringar. För att säkerställa att registerförteckningen hålls uppdaterad behöver ett dokumenterat ansvar för de olika registreringarna finnas.</p> <p>Metodiken att klassa informationstillgångar har utvecklats under året så att det ger en mer rättvisande bild. Samtliga informationstillgångar är enligt dataskyddsombudets årliga rapportering dock ännu inte klassade.</p> <p>DSO har särskilt granskat bolagets utbildningar inom dataskydd under 2023 utan anmärkning. Av denna framgår att antalet anställda som genomgått utbildningarna har flerfaldigats sedan föregående år. Under året hade 77 procent gått grundkurs i datasäkerhet. Bolaget har ännu inte implementerat en rutin för hur medarbetare utan egen dator ska gå utbildningen, men avser göra det under 2024.</p>
År 2023	<p>Systematiskt informationssäkerhetsarbete och efterlevnad av NIS-direktivet</p> <p>Bolaget rekommenderas att fastställa en övergripande kontinuitetsplan som beskriver bolagets arbete för att säkerställa och upprätthålla kontinuitet i verksamheten.</p>	Se kommentarsfält.	Rekommendationen följs upp 2024
År 2023	<p>Förebyggande arbete mot oegentligheter</p> <p>Bolaget rekommenderas att besluta om styrdokument som visar ledningens hållning kring oegentligheter, förtroendeskadlig beteende och jäv.</p> <p>Bolaget rekommenderas att besluta om styrdokument som visar hur överträdelse eller misstankar om överträdelse ska hanteras och rapporteras.</p>	Se kommentarsfält.	Rekommendationen följs upp 2024

Årsrapport	Rekommendation	Åtgärder vidtagits (Ja/delvis/nej)	Kommentar
År 2022	<p>Underhåll av materiella anläggningstillgångar</p> <p>Bolaget rekommenderas att styrelsen beslutar om en strategi för planering, prioritering, genomförande och uppföljning av underhåll. Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad</p> <p>Bolaget rekommenderas att stärka styrelsens löpande insyn i anläggningstillgångarnas status och underhållsbehoven på kort och lång sikt. Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad.</p> <p>Bolaget rekommenderas att upprätta risk- och konsekvensanalyser som underlag för styrelsens strategiska planering av anläggningstillgångarna underhåll. Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad.</p> <p>Bolaget rekommenderas att säkerställa att samtliga underhållsplaner för kaj- och markanläggningar visar tillgångarnas kostnadsberäknade underhållsbehov med en planeringshorisont på minst 10 år. Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad.</p> <p>Bolaget rekommenderas att säkerställa att ändamålsenliga systemverktyg implementeras som möjliggör analys och uppföljning. Rekommendationen bedöms inte vara åtgärdad.</p>	Delvis	<p>Bolaget har under 2023 arbetat med att utforma en plan för hur bolagets styrning och ledning av tillgångsförvaltningen ska utvecklas. Åtgärder har påbörjats. Ledningen har beslutat om en policy för tillgångsförvaltning. Därutöver finns ett utkast till strategisk tillgångsförvaltningsplan framtagen, vilken ska utgöra övergripande riktlinje för tillgångsförvaltningen. Enligt bolagets plan ska även förvaltningsplaner tas fram för varje geografiskt hamnområde. Då policyn är ett övergripande och strategiskt viktigt styrdokument för bolagets förvaltning anser revisionskontoret den bör beslutas av bolagets styrelse.</p> <p>En struktur har tagits fram för att återrapportera status gällande underhåll för styrelsen tre gånger per år. En första orienterande rapportering gjordes vid styrelsemötet i december 2023. Revisionen avvaktar genomförandet under 2024 innan rekommendationen ses som helt åtgärdad.</p> <p>På aggregerad nivå har risk att anläggningarna (t.ex. el, järnväg och byggnader) inte möter funktionskrav tagits upp i väsentlighets- och riskanalys 2024. På förvaltningsnivå kommer riskbedömningar ingå i de hamnområdesindelade förvaltningsplaner som enligt uppgift är under framtagande.</p> <p>Bolaget har utvecklat den aggregerade tioåriga underhållsplanen som ligger till grund för uppföljning samt rapportering till styrelse. Dock behöver den underliggande informationen utvecklas då kostnadsberäknade underhållsbehov över en horisont på 10 år fortfarande inte finns för samtliga byggdelsområden. Enligt bolagets plan för tillgångsförvaltningen är målet att varje byggdelsområde ska ha detaljerade underhållsplaner för år 1-3 under 2024 och uppskattade underhållsplaner för år 4-10 under 2025.</p> <p>Bolaget har beslutat att i nuläget inte ta kostnader för ett nytt underhållssystem. Förvaltningen av tillgångar sker fortsatt i tidigare systemverktyg och arbete kommer ske för att i utveckla dokumentationen av status och aktiviteter i de befintliga systemen. Detta innebär att informationen som extraheras ur befintliga system behöver bli mer detaljrik och sätt att aggregera informationen behöver utvecklas vidare.</p>

Bilaga 2 – Bedömningskriterier

Nedan redovisas de kriterier som ligger till grund för gjorda bedömningar. Bedömningarna avser såväl genomförandet som resultatet av verksamheten.

Analysen i rapporten är underlag till lekmannarevisorns slutliga bedömning av bolaget. Lekmannarevisorn kan rikta anmärkning till en styrelseledamot eller VD.

Detta redovisas i bolagets granskningsrapport.

Verksamhet och ekonomi

Att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt innebär att bolaget har uppnått kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten.

Bedömningskriterier

Bolaget:

- Har ett resultat som är förenligt med fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer.
- Har genomfört sitt uppdrag med tillgängliga resurser.
- Har bedrivit verksamheten enligt gällande lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Bedömning:

Bedömningen ges utifrån en tregradig skala, i allt väsentligt tillfredsställande, delvis tillfredsställande eller inte tillfredsställande.

I allt väsentligt tillfredsställande	Bedömningskriterierna är i allt väsentligt uppfyllda. Det kan förekomma mindre avvikelser. Ev. rekommendationer behöver åtgärdas.
Delvis tillfredsställande	Bedömningskriterier bedöms delvis uppfyllda. Påpekade brister behöver åtgärdas utifrån lämnade rekommendationer.
Inte tillfredsställande	Bedömningskriterierna bedöms inte vara uppfyllda. Det finns väsentliga brister som behöver åtgärdas så fort som möjligt utifrån lämnade rekommendationer.

Intern kontroll

Den interna kontrollen är en process som utförs av styrelse, bolagsledning och personal. Den är en integrerad del i verksamhetens styrning och uppföljning. Processen säkerställer, med en rimlig grad av säkerhet, att verksamheten drivs effektivt, att lagar, förordningar och andra regler följs. Det lämnas en tillförlitlig finansiell redovisning och rättvisande rapportering om verksamheten.

Bedömningskriterier

Bolaget:

- Har haft en styrning och uppföljning mot mål och beslut.
- Har en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter för att stödja verksamheten och att förhindra avsiktliga och oavsiktliga fel samt oegentligheter.
- Följer systematiskt och fortlöpande upp ekonomi och verksamhet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.
- Genomför riskanalyser som fångar upp väsentliga risker samt hur de ska hanteras för att minimera risken för att verksamhetens mål inte uppnås. Styrelsen har i en internkontrollplan fastställt vilka åtgärder som ska hantera prioriterade risker.
- Har riktlinjer och rutiner som bidrar till att säkerställa att verksamhetens mål uppfylls och att föreskrifter följs.
- Följer upp den interna kontrollen systematiskt och fortlöpande.
- Har en rapportering som ger en aktuell, rättvisande och tillförlitlig information om verksamhet och ekonomi.

Bedömning

Bedömningen ges utifrån en tregradig skala, i huvudsak tillräcklig, delvis tillräcklig eller inte tillräcklig.

I huvudsak tillräcklig	Bedömningskriterierna är i allt väsentligt uppfyllda. Det kan förekomma mindre avvikelser. Ev. rekommendationer behöver åtgärdas.
Delvis tillräcklig	Bedömningskriterierna bedöms delvis uppfyllda. Påpekade brister behöver åtgärdas utifrån lämnade rekommendationer.
Inte tillräcklig	Bedömningskriterierna bedöms inte vara uppfyllda. Det finns väsentliga brister som behöver åtgärdas så fort som möjligt utifrån lämnade rekommendationer.